

POSTANOWIENIE

Dnia 9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania K. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 kwietnia 2025 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 27 marca 2024 r., sygn. akt III AUa 1414/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie na rzecz K. S. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 27 marca 2024 r. oddalił apelację Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 28 lutego 2022 r. zmieniającego zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że nakazano zwrot na rzecz K. S. nienależnie opłaconych składek za okres od marca 1993 r. do marca 1998 r.

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, zaskarżając orzeczenie w całości i opierając skargę na podstawach naruszenia prawa materialnego: art. 109 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2025 r., poz. 350) w związku z art. 35 pkt 5 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r., poz. 137 ze zm.), przez ich niezastosowanie i bezzasadne przyjęcie, że w przypadku nienależnie opłaconych przez odwołującego się składek na ubezpieczenia społeczne za okres od marca 1993 r. do marca 1998 r. za początek biegu przedawnienia prawa do zwrotu wymienionych składek należy uznać dzień 17 maja 2021 r, tj. dzień wydania przez organ rentowy decyzji stwierdzającej brak obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez odwołującego się w wyżej wymienionym okresie, podczas gdy do nienależnie opłaconych składek za okres do dnia 31 grudnia 1998 r. stosować należy wskazany przepis ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, w myśl którego składek tych nie można dochodzić, jeżeli od daty ich opłacenia upłynęło 5 lat, co prowadzi do wniosku, iż w przedmiotowej sprawie bieg terminu przedawnienia prawa do zwrotu ostatniej wpłaty upłynął w miesiącu kwietniu 2003 r.

Wobec powyższego, skarżący organ rentowy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu pierwszej instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, a także o zasądzenie od strony odwołującej się na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania organ rentowy powoła się na oczywistą zasadność skargi wynikającą z rażącego naruszenia prawa materialnego - art. 24 ust. 6g ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 109 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 35 pkt 5 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie

od organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna nie jest kolejnym środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego.

Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie

sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Wypada przypomnieć, że użyte w art. 109 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych pojęcia "rozliczać i opłacać" odnoszą się tylko do tych czynności, które poprzedzają rozpoczęcie terminu przedawnienia, takich jak: ustalenie podstawy wymiaru składek, obliczanie wysokości składki, składanie deklaracji itp. i nie obejmują biegu terminu oraz innych cech przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 marca 2009 r., II GSK 835/08, LEX nr 570289). Konsekwencją prawną tego poglądu jest konstatacja, że skoro w dniu 25 listopada 1998 r. (data wejścia w życie art. 24 ustawy systemowej) dochodzone od wnioskodawcy należności składkowe nie były przedawnione, zastosowanie znajdzie art. 24 ust. 4 i 5 ustawy systemowej, według którego "należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 5 lat, a w przypadku przerwania biegu przedawnienia, o którym mowa w ust. 5, po upływie 10 lat licząc od dnia, w którym stały się wymagalne", zaś "bieg przedawnienia przerywa odroczenie terminu opłacenia należności z tytułu składek, rozłożenie spłaty tych należności na raty i każda inna czynność zmierzająca do ściągnięcia tych należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik" (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2011 r., II UK 313/10, OSNP 2012 nr 9-10, poz. 126).

Konkludując, trzeba stwierdzić, że przedawnienie należności składkowych należy oceniać według stanu prawnego, który obowiązywał w dniu upływu terminu przedawnienia, uwzględniając zdarzenia powodujące nierozpoczęcie, zawieszenie lub przerwanie biegu tego terminu, a także podjęte działania mające wpływ na wydłużenie terminu wymagalności należności.

W rozpoznawanej sprawie nie było sporne, że składki za okres od dnia 1 marca 1993 r. do dnia 31 marca 1998 r. wpłacone przez K. S. w okresie od kwietnia 1993 r. do kwietnia 1998 r. były nienależne. W dniu wejścia w życie przepisu art. 24 ust. 6b ustawy systemowej (to jest 30 grudnia 1999 r.) nienależnie opłacone przez wnioskodawcę składki nie uległy jeszcze przedawnieniu. W tym stanie rzeczy Sąd *meriti* prawidłowo uwzględnił dla oceny roszczenia wnioskodawcy przepis art. 24 ust. 6b ustawy systemowej stanowiący, że Zakład zawiadamia płatnika składek o kwocie nienależnie opłaconych składek, które zgodnie z ust. 6a mogą być zwrócone, chyba że nie stanowią więcej niż 5% najniższego wynagrodzenia (w

aktualnym brzmieniu - jeżeli kwota nienależnie opłaconych składek przekracza dziesięciokrotność kwoty kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym w administracji). Sąd ustalił, że dopiero z dniem wydania przez organ rentowy decyzji z 17 maja 2021 r., stwierdzającej brak obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym przez odwołującego się w okresie od 1 marca 1993 r. do 31 marca 1998 r. z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, można było uznać, iż doszło do zawiadomienia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o wysokości nienależnie opłaconych składek. W dniu dokonania zawiadomienia obowiązywał zaś przepis art. 24 ust. 6g ustawy systemowej. Konieczne jest podkreślenie, że art. 24 ust. 6g i art. 24 ust. 6b ustawy systemowej pozostają we wzajemnej relacji i nie można ich wyklądać niezależnie od siebie. Z tego też względu okresu, od którego rozpoczyna się liczenie terminu przedawnienia, nie można analizować w oderwaniu od obowiązku organu rentowego zawiadomienia o kwocie nadpłaconych składek.

Mając na uwadze powyższe wyjaśnienia, nie można uznać, aby Sąd drugiej instancji w sposób rażący i oczywiście bezzasadny zastosował przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z pominięciem art. 109 tejże ustawy w związku z art. 35 pkt 5 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c. należało postanowić jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[a.ł.]